

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

27 februarie 2014

mun. Chișinău

Plenul Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, în următoarea componență:

Președinte: Mihai Poalelungi,

Judecători: Constantin Gurschi, Petru Ursache, Constantin Alerguș, Ion Arhiliuc, Liliana Catan, Elena Covalenco, Iurie Diaconu, Nicolae Gordilă, Ion Guzun, Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofti,

competent să judece recursul în interesul legii, ce formează obiectul dosarului nr. 4-1ril-1/2014, a fost constituit legal conform dispozițiilor art.465³ alin.(6) din Codul de procedură penală.

Ședința este prezidată de judecătorul Mihai Poalelungi, președintele Curții Supreme de Justiție.

Procurorul General este reprezentat de domnul Andrei Pântea, Prim-Adjunct al Procurorului General.

Plenul a luat spre examinare recursul în interesul legii formulat de Procurorul General al Republicii Moldova cu privire la determinarea modului unitar de interpretare și aplicare a prevederilor art.257 alin.(5) și art.271 alin.(7) Cod de procedură penală.

Președintele Plenului, constatând că nu mai există chestiuni prealabile sau excepții, a acordat cuvântul domnului Andrei Pântea, Prim-Adjunct al Procurorului General, care a susținut recursul în interesul legii astfel cum a fost formulat și motivat în scris, și a solicitat admiterea acestuia ca urmare a constatării existenței unei jurisprudențe neunitare cu privire la determinarea modului unitar de interpretarea și aplicarea în practică a art. 257 alin.(5) și art.271 alin.(7) Cod de procedură penală.

Judecătorul C. Alerguș, unul dintre raportorii desemnați pentru elaborarea proiectului soluției ce se propune a fi date recursului în interesul legii, a adus la cunoștință Plenului cauzele penale soluționate diferit de către instanțele de judecată, privind stabilirea modului unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, în sensul că stabilirea competenței efectuării urmăririi penale, în ultima instanță, reprezintă o atribuție exclusivă a Procurorului General și a adjuncților săi, propunând admiterea parțială a recursului în interesul legii în sensul soluției invocate în proiectul deciziei.

Președintele Plenului a declarat dezbaterile închise, iar Plenul Colegiului penal urmează să se pronunțe asupra recursului în interesul legii.

C O N S T A T Ă :

1. Problema de drept supusă analizei

Prin recursul în interesul legii formulat de Procurorul General, s-a invocat ca, Curtea Supremă de Justiție să constate faptul că problema de drept abordată a fost soluționată în mod diferit de către instanțele judecătorești prin hotărâri irevocabile, și să se pronunțe printr-o decizie prin care să fie stabilit:

1. *Modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, în sensul că stabilirea competenței efectuării urmăririi penale, în ultima instanță, reprezintă o atribuție exclusivă a Procurorului General și a adjuncților săi;*
2. *Care nu este susceptibilă de a fi contestată.*

2. Examenul jurisprudențial

În argumentarea cerințelor s-a invocat că în procedura judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, Gh. Moroza, precum și a altor judecători din aceeași instanță, s-au aflat mai multe cauze referitoare la contestarea în ordinea procedurii art. 313 Cod de procedură penală a actelor și acțiunilor Procurorului General și ale adjuncților săi ce țin de stabilirea competenței Organului de Urmărire Penală și a procurorilor în conducerea urmăririi penale pe diferite cauze concrete, care au fost soluționate în mod diferit. Examenul jurisprudențial a relevat că referitor la aceste probleme de drept sesizate, în practica instanțelor judecătorești s-au conturat două opinii.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

3.1. La recursul în interesul legii declarat de Procurorul General au fost anexate mai multe hotărâri judecătorești. Toate aceste cereri (8 la număr) au fost respinse de instanțele de judecată pe motivul inadmisibilității lor, constatându-se prerogativa exclusivă a Procurorului General și a adjuncților acestuia la determinarea competenței organului de urmărire penală. Concomitent, s-a motivat că ordonanțele procurorului referitor la stabilirea competenței nu sunt supuse controlului judiciar, deoarece aceasta ține de buna desfășurare a procesului penal.

3.2. Însă, prin încheierea judecătorului Gh. Moroza din 12.03.2013 (dosarul nr.10-123/13), plîngerea cu conținut similar, pronunțată asupra unei cauze asemănătoare, a fost soluționată diferit, fiind admisă parțial plîngerea lui A.

Mahalova, cu anularea ordonanței Prim-adjunctului Procurorului General, A. Pîntea, din 08.02.2013, de retragere a cauzei penale nr.201298212 de la organul de urmărire penală al CPS Rîșcani, mun. Chișinău, și transmiterea organului de urmărire penală a CPS Botanica, mun. Chișinău, și, respectiv, celei din 25.02.2013, de retragere a cauzei penale nr. 201298212 de la organul de urmărire penală al CPS Botanica, mun. Chișinău, și transmiterea organului de urmărire penală a CPS Centru, cu obligarea procurorului de a lichida încălcările menționate.

Instanța nu a pus la îndoială competența Prim-adjunctului Procurorului General, A. Pîntea, de a retrage cauza penală de la un organ de urmărire penală și transmiterea altui organ de urmărire penală similar, pentru efectuarea urmăririi penale, însă a constatat că această soluție urma să fie motivată.

În toate cazurile la care face trimitere Procurorul General în recursul în interesul legii, privitor la competența Procurorului General și a adjuncților acestuia, instanțele de judecată au decis uniform.

Referitor la faptul, sunt supuse sau nu controlului judiciar ordonanțele procurorului referitor la stabilirea competenței organului de urmărire penală și a procurorilor în conducerea urmăririi penale, instanțele de judecată au decis în mod diferit.

4. Opinia Procurorului General

Procurorul General pledează pentru soluțiile adoptate de către instanțele judecătorești menționate în pct.3.1.

Recurentul consideră că prin adoptarea încheierii instanței de judecată din 12.03.2013 (dosarul nr. 10-128/13) are loc formarea unei practici judiciare contrare legii, fiind încălcate prevederile art. 51 alin.(1) și (3), care stabilește că procurorul este persoana care, în limitele competenței sale, exercită sau, după caz, conduce în numele statului urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanță, exercită și alte atribuții prevăzute de prezentul cod. La exercitarea atribuțiilor sale în procesul penal, procurorul este independent și se supune numai legii.

Atribuțiile Prim-adjunctului Procurorului General, la examinarea chestiunii cu privire la competența efectuării urmăririi penale sunt statuate în prevederile art.257 alin.(5) Cod de procedură penală, potrivit cărora Procurorul General și adjuncții lui pot dispune, motivat, transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală pentru efectuarea unei urmăririi penale mai operative, mai complete și mai obiective.

Concomitent, din art. 271 alin.(7) Cod de procedură penală, rezultă că Procurorul General și adjuncții lui, în caz de necesitate, în scopul asigurării urmăririi complete și obiective, sub toate aspectele, pot dispune, prin ordonanță

motivată, efectuarea urmăririi penale de către orice organ de urmărire penală, indiferent de competență.

Indică recurentul că, urmare a examinării plîngerii numitei Ala Mahalova, instanța în mod vădit a depășit competența prevăzută la art. 313 alin.(2) pct.3) din Codul de procedură penală, conform căreia instanța este în drept să examineze și alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei, deoarece chestiunea cu privire la organul competent de a efectua urmărirea penală nu afectează prin sine anumite drepturi și libertăți ale persoanelor și, respectiv, nici nu poate fi abordată de către judecătorul de instrucție în sfera controlului judecătoresc, iar impunerea de către partea vătămată a unui anumit organ de urmărire penală pentru investigarea unei cauze este una abuzivă.

5. În temeiul art. 465³ alin.(3) Cod de procedură penală, s-a solicitat opinia teoreticienilor asupra chestiunilor de drept soluționate diferit.

Potrivit avizului Facultății de Drept USPEE „Constantin Stere” stabilirea competenței efectuării urmăririi penale, în ultimă instanță reprezintă o activitate numai a Procurorului General și a adjuncților săi, și nu este susceptibilă de a fi contestată.

Această idee a fost susținută și de către Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei prin avizul nr. 56/47 din 19.02.2014, unde se specifică faptul că nu orice acțiune a organului de urmărire penală sau decizie a procurorului poate fi contestată judecătorului de instrucție, în temeiul art.313 Cod de procedură penală, ci doar acele acțiuni care au afectat un drept legal reglementat de legea materială sau procesuală, adică drepturi și libertăți constituționale ale persoanei.

Cît privește deciziile procurorului ierarhic superior la faza de urmărire penală, privind determinarea competenței, acesta este un procedeu legal ce ține de organizarea și desfășurarea eficientă a urmăririi penale și nu pot fi considerate acțiuni ce afectează drepturile sau libertățile constituționale a părților în procesul penal privind accesul la justiție sau dreptul la un proces echitabil.

Din conținutul altui aviz al Catedrei de procedură penală și criminalistică a facultății de drept al Universității de Stat din Moldova din 24.02.2014, rezultă că problema operativității, plenitudinii și obiectivității urmăririi penale este de competența exclusivă a Procurorului General și a adjuncților săi.

Ordonanța Procurorului General și a adjuncților săi privind transmiterea cauzei de la un organ la altul este susceptibilă de a fi atacată în baza art. 313 alin. (2) pct.3) Cod de procedură penală (alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei).

În cazul invocării în plîngere încălcarea unor drepturi și libertăți constituționale prin ordonanța de transmitere a cauzei de la un organ la altul, judecătorul de instrucție va respinge, după caz, ca neîntemeiat.

În cazul invocării de către petiționar a operativității, plenitudinii și obiectivității urmăririi penale privind transmiterea cauzei de la un organ la altul, judecătorul de instrucție va respinge plîngerea ca inadmisibilă.

6. Cu referire la solicitările privitor la stabilirea modului unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, în sensul că stabilirea competenței efectuării urmăririi penale reprezintă o atribuție exclusivă a Procurorului General și a adjuncților săi.

Dispoziția art. 257 alin. (5) Cod de procedură penală prevede că Procurorul General și adjuncții lui pot dispune, motivat, transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală pentru efectuarea urmăririi penale mai operative, mai complete și mai obiective.

Concomitent, din dispoziția art. 271 alin. (7) Cod de procedură penală, rezultă că Procurorul General și adjuncții lui, în caz de necesitate, în scopul asigurării urmăririi complete și obiective, sub toate aspectele, pot dispune, prin ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către orice organ de urmărire penală, indiferent de competență.

Retragerea motivată a cauzei penale presupune întocmirea unei ordonanțe motivate prin care se justifică necesitatea efectuării urmăririi penale de un alt organ de urmărire penală. Aceste măsuri sunt determinate de necesitatea asigurării efectuării urmăririi penale obiective și complete.

Legea procesual-penală nu prevede că stabilirea competenței efectuării urmăririi penale este o atribuție exclusivă a Procurorului General și a adjuncților săi, în sensul că doar ei sunt competenți să stabilească organul care va efectua urmărirea penală.

Or, potrivit art. 270 alin. (5) Cod de procedură penală, în anumite cazuri, procurorul ierarhic superior poate să dispună, prin ordonanță motivată, exercitarea urmăririi penale de către procurorul din altă procuratură de același nivel. În această situație este o condiție, că atât organul de la care se ia cauza, cât și cel la care cauza trece să fie sub supravegherea aceluiași procuror.

Potrivit art. 6 pct.37¹) Cod de procedură penală, termenul de procuror ierarhic superior are următorul înțeles – „procurorul teritorial, procurorul specializat și adjuncții lor, procurorul municipiului Chișinău și cel al Găgăuziei, precum și adjuncții lor, șefii de subdiviziuni ale Procuraturii Generale responsabili

de urmărirea penală și adjuncții lor, prim-adjunctul și adjuncții Procurorului General, Procurorul General”.

Cele menționate mai sus atestă că nu doar Procurorul General și adjuncții lui sunt în drept să stabilească competența efectuării urmăririi penale, dar și alți procurori în limitele competenței date prin lege.

Astfel, Procurorul General și adjuncții săi sunt în drept să retragă orice cauză penală indiferent de locul efectuării urmăririi penale și s-o transmită prin ordonanță motivată pentru efectuarea urmăririi penale altui organ de urmărire penală, indiferent de competență.

7. Cu referire la solicitarea din recurs de a stabili că ordonanța Procurorului General și a adjuncților săi de strămutare a cauzei nu poate fi supusă controlului judiciar.

Plenul menționează că dispoziția art. 313 alin. (1) Cod de procedură penală prevede posibilitatea bănuیتului, învinuitului, apărătorului, părții vătămate și altor participanți la proces ale căror drepturi și interesele legitime au fost încălcate de către organul de urmărire penală de a înainta judecătorului de instrucție plîngere împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală.

Conform alin. (2) al normei procesuale menționate, persoanele indicate în alin.(1) sunt în drept de a ataca judecătorului de instrucție:

- 1) refuzul organului de urmărire penală;
- 2) pct.1) lit.b) de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege.

Potrivit alin. (2) pct. 3) din art. 313 Cod de procedură penală, pot fi contestate și alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei, lista lor nefiind direct indicată.

Din dispoziția acestei norme de drept procesual rezultă că, nu orice acțiune a organului de urmărire penală sau decizie a procurorului poate fi contestată judecătorului de instrucție, în temeiul art. 313 Cod de procedură penală, ci doar acele acțiuni care au afectat un drept legal reglementat de legea materială sau procesuală, adică drepturi și libertăți constituționale ale persoanei.

Retragerea cauzei penale de la un organ de urmărire penală și transmiterea lui pentru efectuarea urmăririi penale altui organ de urmărire penală urmărește scopul obținerii unei urmăririi penale mai operative, mai complete și mai obiective, și aceste măsuri nu sunt de competența judecătorului de instrucție, ci a procurorului.

Cît privește deciziile procurorului la faza de urmărire penală, privind retragerea cauzei de la un organ de urmărire penală și transmiterea altui organ

pentru efectuarea urmăririi penale, Plenul consideră că aceste drepturi sunt niște procedee legale ale procurorului îndreptate spre organizarea și desfășurarea eficientă a urmăririi penale și nu pot fi considerate acțiuni ce afectează drepturile și libertățile constituționale ale părților în procesul penal privind accesul la justiție sau dreptul la un proces echitabil.

Mai mult, dispoziția art. 313 alin.(2) pct.3) Cod de procedură penală, prevede contestarea judecătorului de instrucție a altor acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

Or, ordonanța procurorului privind strămutarea cauzei penale la faza de urmărire penală nu cade sub incidența sintagmei „acțiune”, aceasta constituind un act procedural.

8. În consecință, în temeiul art. 465¹, 465³ alin. (3), (4) Cod de procedură penală, recursul în interesul legii, formulat de Procurorul General, urmează a fi admis parțial.

9. În conformitate cu art. 465³ – 465⁴ Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de Procurorul General și stabilește că Procurorul General și adjuncții lui au competența să retragă orice cauză penală indiferent de locul efectuării urmăririi penale și s-o transmită altui organ pentru efectuarea urmăririi penale indiferent de competență, prin ordonanță motivată care nu poate fi contestată în baza art. 313 Cod de procedură penală.

**Președintele Curții Supreme
de Justiție**

Mihai POALELUNGI